

Міністерство внутрішніх справ України
Національний університет внутрішніх справ
Одеський юридичний інститут
Кафедра історії державності України

**“ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ”**

Програма, плани та методичні вказівки до семінарських занять

ОДЕСА
2003

Схвалено і рекомендовано до друку на засіданні кафедри історії державності України Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ МВС України.

Протокол №4 від «9» грудня 2002 р.

Рекомендовано до друку Методичною радою Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ МВС України.

Протокол №6 від «14» грудня 2002 р.

Укладач: Шмаленко Ю.І., кандидат політичних наук, доцент кафедри історії державності України Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ МВС України

Рецензенти: Глушков В.О. доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, начальник Центру організації координації наукових дослідних робіт ВЗОТ НДУ МВС України

Шелест Д.С. доктор історичних наук, професор кафедри соціальних теорій Одеської національної юридичної академії

За загальною редакцією:

Гонтаря О.В. доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії державності України Одеського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ МВС України

Шмаленко Ю.І. Професійна етика співробітників органів внутрішніх справ. Методичні матеріали для самостійної підготовки. – Одеса, 2003. – 45 с.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підвищення професійної культури співробітників органів внутрішніх справ – загальна потреба сучасності. Мораль, як і право, є важливим фактором, що дозволяє формувати особу, забезпечує її духовну цілісність та індивідуальність. Людині з розвинутими моральними якостями, високою моральною культурою поведінки, значно легше використовувати потенціал демократичних перетворень в своїй професійній діяльності. Для співробітників органів внутрішніх справ моральні норми особливо необхідні в спілкуванні з різними категоріями населення, в ефективному попередженні протиправних дій та боротьби із злочинністю.

Даний курс передбачає цілеспрямоване висвітлення питань культури виховання, спілкування і поведінки в різноманітних службових ситуаціях з різними соціальними категоріями населення. Тому загальнофілософські, світоглядні поняття розкриваються в курсі через специфіку службової діяльності правоохоронних органів і особисте відношення працівників органів внутрішніх справ до тих завдань, які стоять перед ними.

Основна мета курсу є глибоке засвоєння курсантами принципів загальнолюдської моралі, їх проявлення в професійній діяльності співробітників органів внутрішніх справ; формування в органічному зв'язку з суспільно-політичними, юридичними і спеціальними дисциплінами високomorального зразку працівника органів внутрішніх справ; виховання патріотизму та стійкого імунітету до морально-професійної деформації.

Предмет курсу складається у виявленні закономірностей формування та функціонування морально-правових принципів і норм у стосунках, які виникають як у процесі виконання службових обов'язків, так і в окремих випадках поза міліцейською службою, а також механізм впровадження цих закономірностей у практику.

Завдання курсу “Професійна етика співробітників органів внутрішніх справ” полягає в з'ясуванні змісту об'єктивних процесів, які відбуваються в суспільстві, відображенні складності й протиріччя становлення духовного світогляду працівників органів внутрішніх справ, формування морально-правових підстав їх діяльності. В той же час необхідно знайти механізм впливу практичної діяльності співробітника органів внутрішніх справ на його свідомість, установки, потреби і інтереси, показати причини можливих моральних відхилень і шляхи їх подолання.

Методологічна основа базується на методах загальної філософії, яка з матеріалістичних позицій, діалектично-пояснюючи картину реальної дійсності,

з'ясовує суть кожного з різнобарвних явищ, вирішує питання про сутність людської моралі. Матеріалістичне розуміння природи моралі дозволяє етичній науці правильно вирішувати основні проблеми (походження та сутність моралі, її структура та функції, взаємозв'язок з іншими формами суспільної свідомості, співвідношення загальної і професійної моралі), визначити напрямки етичного дослідження.

Зміст курсу “Професійна етика і співробітників органів внутрішніх справ” викладається у відповідності з Конституцією України, з законами України “Про міліцію”, “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ”, “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про прокуратуру”, “Про державну службу”, іншими законами України, нормативними актами, наказами та інструкціями МВС України.

Зміст курсу “Професійна етика співробітників органів внутрішніх справ” складається з двох основних розділів – теоретичного та практичного. Теоретичний розділ передбачає з'ясування завдання та специфіки курсу; висвітлення поняття моралі, як складової частини суспільної свідомості; визначення головних категорій етики як основи морально-естетичної культури співробітників органів внутрішніх справ. Розглядаються проблеми визначення професійної моралі, характеризуються особливості, основні принципи, елементи, норми, цінності, методи пізнання моралі працівників органів внутрішніх справ. В практичному розділі зосереджується увага на практичній діяльності працівників міліції; вивчаються питання службового етикету і такту, культури поведінки працівника міліції в побуті, етика керівника, етика спілкування з різними категоріями населення, сутність морального вибору, професійного ризику; аналізуються особливості професійної етики головних підрозділів органів внутрішніх справ (оперуповноваженого карного розшуку, дільничного інспектора міліції, слідчого та ін.); з'ясовуються причини морально-професійної деформації та шляхи її подолання.

Вимоги до знань і вмінь. *Курсанти мають знати:* моральні особливості людини та діяльності різних категорій співробітників органів внутрішніх справ; морально-етичні засади окремих професійних дій в діяльності правоохоронних органів; моральні особливості дій співробітників органів внутрішніх справ в особливо складних екстремальних умовах; морально-етичні механізми нормативно-правової регуляції поведінки особи.

Курсанти мають вміти: застосовувати отримані знання в професійній діяльності та повсякденному житті; застосовувати етичні навички при вирішенні оперативно-службових завдань; застосовувати навички правомірної професійної

поведінки, стійкості у морально-напружених та екстремальних ситуаціях; аналізувати з наукової точки зору морально-етичні механізми нормативно-правової регуляції поведінки особи; застосовувати навички ділового спілкування в професійній діяльності при вирішенні оперативно-службових завдань.

Викладання даного курсу передбачено в Одеському юридичному інституті НУВС на факультеті №3 з підготовки слідчих. Програма курсу розрахована на вивчення і засвоєння курсантами ключових тем курсу. Лекції передбачені по найбільш важливим і складним темам. Календарно-тематичним планом також передбачаються семінарські заняття. Разом з тим головну увагу курсанти мають зосередити на самостійній роботі по вивченню і засвоєнню матеріалу курсу, ознайомитись з головною і додатковою літературою.

Вивчення курсу завершується заліком.

Тематичний план навчальної дисципліни
“Професійна етика
співробітників органів внутрішніх справ”

	Назви розділів і тем	Години з викладачем						Самостійна робота всього годин за планом
		Всього годин	З них					
			Лекції	Семінарь кі заняття	Практичні заняття	Контроль ні роботи		
1.	Тема № 1. Предмет, цілі і специфіка курсу професійної етики співробітників ОВС.	2	2					
2.	Тема №2. Особливості, основні принципи, норми, цінності, функції, елементи і методи пізнання міліцейської моралі	4	2	2				
3.	Тема № 3. Культура ділового спілкування співробітників ОВС. Службовий етикет і такт. Церемоніал.	4	2	2				
4.	Тема № 4. Моральні відносини в службовому колективі співробітників правоохоронних органів. Етикет керівника.	4	2	2				
5.	Тема № 5. Особливості професійної етики працівників головних підрозділів ОВС. Етичні засади окремих слідчих дій та дізнання.	6	4	2				
6.	Тема № 6. Моральний вибір і професійний ризик у роботі ОВС. Конфліктні ситуації та шляхи їх подолання.	4	2	2				
7.	Контрольна робота з тем № 1-6 (письмово).	2				2		
8.	Тема № 7. Морально-професійна	4	2	2				

	деформація співробітників ОВС та шляхи її подолання.							
	ЗАЛІК							
	Всього по курсу	30						

Зміст навчальної дисципліни
“Професійна етика
співробітників органів внутрішніх справ”

Тема № 1. Предмет, цілі і специфіка курсу професійної етики співробітників ОВС.

Проблеми розробки методологічних засад професійної етики. Відсутність належного зв'язку теорії професійної етики міліціонера з реальністю. Активізація роботи з особовим складом ОВС з метою підвищення рівня професійної етики.

Вихідні поняття моралі в етичній теорії. Відносна самостійність моралі та вплив моралі на суспільне буття людини. Співвідношення загальної і професійної моралі. Взаємозв'язок між ними. Роль моралі суспільства по відношенню до професійної моралі. Мораль працівників української міліції – як один із видів професійної моралі.

Структура моралі. Моральна діяльність. Структура моральної діяльності. Моральні відносини, їх класифікація. Моральна свідомість і її специфіка. Основні елементи моральної свідомості : моральні емоції та почуття, моральні поняття, ідеї та ідеали, моральна воля. Моральна норма. Структура моральної норми. Факультативні елементи моральної норми. Моральний вчинок і його специфіка.

Основні функції моралі: пізнавальна, цінносно-орієнтуюча, регулятивна, виховна. Їх особливості. Мораль як форма суспільної свідомості. Мораль в духовній культурі суспільства. Мораль та політика. Мораль та право. Філософія та мораль. Мораль та мистецтво. Взаємодія моралі та релігії.

Поняття етики як науки. Її походження і розвиток. Етичні вчення як частина філософських вчень, спроба розробити вічні норми поведінки для всіх епох та народів, для всіх верств населення, суспільних груп. Основне питання етики – питання про природу добра і зла. Проблемні питання моралі на сучасному етапі.

Місце теорії професійної етики в системі гуманітарних наук. Зв'язок професійної етики працівника міліції з теорією держави і права, з державним правом, з адміністративним, трудовим, сімейним, міжнародним правом; з кримінально-процесуальним правом і криміналістикою; з цивільним і цивільно-процесуальним правом. Зв'язок з загальною етикою, логікою, філософією, педагогікою, психологією, соціологією.

Тема № 2. Особливості, основні принципи, норми цінності, функції, елементи і методи пізнання міліцейської моралі.

Загальна характеристика принципів моралі. Закон України “Про міліцію” – про принципи діяльності міліції.

Основні принципи професійної моралі працівника міліції: вірність народу України, законність, самодисципліна, об’єктивність, ввічливість, терпимість, повага, товариськість, гуманність, відвертість, активна життєва позиція, милосердя та ненасильство. Основні положення певного професійного кодексу працівника міліції. Механізм реалізації принципів моралі в практичній діяльності ОВС.

Загальнолюдські цінності, норми моралі і права, загальноприйняті правила поведінки як основа професійної етики працівника міліції. Конституція України – основне джерело професійної моралі ОВС. Професійно-етичні норми міліцейської служби.

Функції і складові елементи міліцейської етики: констатаційно-пояснююча, прогноуюча, формуюча, виховна, функція попередження професійної деформації і застереження від виявів бюрократизму.

Поняття і складові елементи міліцейської етики: правова культура, моральна культура, духовна та інтелектуальна культура, політична культура, педагогічна культура, інформаційна культура, фізична культура. Службовий етикет як необхідний компонент професійної етики. Етика ненасильства і принцип милосердя.

Методи пізнання міліцейської моралі: спостереження, вимірювання, опис, порівняння, експеримент, моделювання особистості, ідентифікація, анкетування.

Тема № 3. Культура ділового спілкування співробітників ОВС. Службовий етикет і такт. Церемоніал.

Поняття службового етикету. Службовий етикет працівників органів внутрішніх справ. Службовий етикет в правоохоронних органах. Манери та стиль поведінки співробітника ОВС. Нормативний зміст службового етикету. Ділове спілкування в міліцейському середовищі.

Поняття “такту”. Специфіка службового такту. Культура мови і зовнішнього вигляду. Культура оформлення службової документації, робочого кабінету. Церемоніал в правоохоронних органах. Традиції виховання молодих спеціалістів.

Поняття етики керівника і авторитет посади. Моральний авторитет керівника. Принцип єдиноначальництва та демократії як основні методи управління

підрозділами ОВС. Дотримання моральних критеріїв при підборі, розміщенні та висуванні кадрів.

Етика спілкування з населенням. Цілі спілкування – роз'яснення чинного законодавства, збір інформації, формування громадської думки, вироблення партнерських відносин з людьми, залучення населення до охорони правопорядку і боротьби зі злочинністю. Труднощі спілкування для працівників органів внутрішніх справ, які умовлені особливістю їх діяльності. Правила ділового спілкування. Особливості спілкування працівників органів внутрішніх справ з громадянами в різноманітних ситуаціях. Стиль поведінки в конкретній конфліктній ситуації: стиль конкуренції, відхилення, пристосування, співробітництва, компромісу.

Тактика ділового спілкування з населенням. Характерні та неусвідомлювані (автоматизованих) дій працівників органів внутрішніх, які мають місце у контактах з громадянами під час виконання службових обов'язків.

Правила поведінки для успішного ділового спілкування працівників органів внутрішніх справ з різними категоріями громадян. Поведінка працівників органів внутрішніх справ за звичайних обставин. Поведінка працівників органів внутрішніх справ у ситуації конфлікту під час порушення громадського порядку. Поведінка працівника органів внутрішніх справ при прийомі громадян. Поведінка працівника органів внутрішніх справ при веденні переговорів із злочинцями. Особливості дій працівників ОВС у "ситуації заручника".

Ділове спілкування з іноземними громадянами. Етика ділового спілкування з іноземними громадянами включає: 1) взаємну ввічливість; 2) такт; 3) невимушеність (природність, розкутість, але не фамільярність); 4) розумність (раціональність); 5) обов'язковість. Правила спілкування з іноземними громадянами через перекладача.

Тема № 4. Моральні відносини в службовому колективі співробітників правоохоронних органів. Етикет керівника. Етика спілкування керівника і підлеглого в системі ОВС.

Службовий колектив ОВС, його особливі властивості, специфіка його функцій. Види службових колективів органів внутрішніх справ за тривалістю свого існування: тимчасовий колектив (оперативно-розшукова група, патрульно-постовий наряд, черговий наряд по райвідділу внутрішніх справ і т.п.); колектив із тривалими повноваженнями (слідча бригада, яка розслідує багатоепізодну кримінальну справу, відділення міліції, яке створено на літній сезон на місці масовою відпочинку);

стабільний колектив безупинної життєдіяльності (орган внутрішніх справ, галузеві управління і відділи, інші постійно діючі структури органів внутрішніх справ).

Вплив економічних, політичних, культурно-історичних, правових та моральних проблем суспільства на характер моральних відносин у службовому колективі. Моральна зрілість колективу та рівень його службової дисципліни.

Основні моральні вимоги до діяльності службового колективу. Умови формування морального клімату в службовому колективі (економічні, професійні, виробничі, освітні, ідеологічні, культурні, психологічні, моральні умови оперативно-службової діяльності). Здоровий моральний клімат. Моральні та ділові конфлікти у колективі, які деформують його моральний клімат і настрої працівників. Причини ігнорування працівником моральних норм службового колективу.

Основні правила, вимоги, норми службової етики, що забезпечують нормальне функціонування службовому колективі органів внутрішніх справ: сумлінне ставлення до дорученої справи і службових обов'язків, прояв ініціативи, самостійності, критичне ставлення до себе і своїх товаришів по службі, повага до старшого за званням і за посадою, суворе дотримання службової дисципліни, забезпечення законності в усіх службових діях.

Моральні вимоги до діяльності службових колективів у системі органів внутрішніх справ: *Організаційно-управлінські і правові вимоги:* дотримання законності як в діяльності працівників органів внутрішніх справ, так і відносно них при виконанні ними функціональних обов'язків; правовий захист працівників та членів їхніх сімей і близьких від посягань на їх честь, гідність, здоров'я, майнові і моральні інтереси, пов'язані зі службовою діяльністю; забезпечення рівних можливостей професійно-службового зростання і культурного розвитку для кожного працівника; створення належних умов для творчого самовираження кожного працівника, виявлення і підтримка кращих моральних рис кожного; заохочення, моральне і матеріальне стимулювання, гідна винагорода за успішну діяльність; оптимальне поєднання колегіальних і єдиноначальницьких засад в управлінні колективом; наукове обґрунтування службового навантаження при виконанні конкретних видів роботи, доцільна штатна чисельність підрозділів органу внутрішніх справ. *Соціально-економічні вимоги:* гідне матеріальне забезпечення рівня і якості життя працівників і членів їх сімей відповідно до займаних посад та результатів роботи; розумне поєднання наполегливої праці і відпочинку, надання вихідних днів, відпусток; увага з боку керівництва і членів колективу до побутових проблем працівника, надання, при необхідності, моральної і матеріальної підтримки

працівнику; підтримка і допомога ветеранам органів внутрішніх справ, залучення їх до участі в житті колективу. *Морально-етичні вимоги*: створення сприятливих умов для професійного, морального і культурного виховання і самовиховання, необхідних для належного становлення особистості працівника; обґрунтованість, об'єктивність і справедливність просування по службі, призначення на керівні посади, представлення до різних видів заохочень та кадрових рішень виключно на основі морально-ділових якостей і конкретних результатів працівника; творчий підхід і необхідне матеріальне забезпечення при організації різних заходів культурного дозвілля і відпочинку працівників; надання матеріальної і моральної допомоги молодим працівникам для освоєння ними функціональних обов'язків і адаптації в колективі; використання традицій, ритуалів, символів в забезпеченні престижу професії, виховання почуття гордості за причетність до колективу; формування сприятливої громадської думки, встановлення партнерських зв'язків з населенням. *Морально-психологічні вимоги*: наявність морального клімату в колективі, сприятливого для успішного виконання службових обов'язків; професійна орієнтація і психологічний відбір кандидатів на службу в ОВС; психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності кожного працівника; морально-психологічна підготовленість працівників діяти в особливих, екстремальних умовах; належне оформлення службових приміщень і умов праці.

Стиль керівництва та його складові частини. Роль керівника в формуванні здорового морально-психологічного клімату. Методи та форми морального впливу керівника на характер роботи підлеглих, та їх моральне виховання.

Етичні основи спілкування керівника і підлеглого в системі органів внутрішніх справ. Форма службових взаємовідносин при розмові і в офіційному листуванні. Етичні засади спілкування старшого та молодшого за посадою, рівного з рівними. Специфіка співробітництва начальника та заступника.

Стиль управління: демократичний, директивний (автократичний) і ліберальний. Службова етика керівника. Форми групового обговорення ділових (службових) питань: нарада; збори. Інформативна співбесіда. Нарада з метою ухвалення рішення. Творча нарада.

Класифікації нарад, за сферою застосування: у науці - конференції, семінари, симпозіуми, засідання вчених рад, "круглі столи"; у політиці - з'їзди партій, пленуми, конференції, мітинги. За тематикою - наради технічні, кадрові, адміністративні, фінансові і т.д. За етико-організаційними підходами - наради диктаторські, авторитарні, сегрегаційні, демократичні, дискусійні і вільні.

Зловживання владою по відношенню до підлеглих з боку керівника і шляхи її усунення. Моральні вимоги до атестації підлеглих та їх дотримання в поведінці керівника.

Тема № 5. Особливості професійної етики працівників головних підрозділів ОВС. Етичні засади окремих слідчих дій та дізнання.

Етичних вимоги до працівників органів внутрішніх справ: а) загальні моральні вимоги: висока принциповість, бездоганна чесність, повна об'єктивність, гостра нетерпимість до будь-яких порушень правових норм і прийняття всіх заходів, які залежать від них, для припинення правопорушення; б) специфічні вимоги: зберігати службову таємницю, піклуватися про охорону прав і свобод громадян, брати активну участь у правовій пропаганді, всіляко сприяти зміцненню правосвідомості громадян та інші.

Головні етичні вимоги до працівників головних підрозділів органів внутрішніх справ: соціальна справедливість; правдивість і об'єктивність; сумлінність; чесність; повага честі і гідності особистості; повага загальнолюдських цінностей; фахова солідарність; професіоналізм, глибоке знання закону, вміння ним користуватись.

Основні обов'язки працівники органів внутрішніх справ (за законом України "Про міліцію"): вживати необхідні заходи до припинення злочинів і інших порушень громадського порядку, а також оперативно-розшукові й інші передбачені законом заходи з метою виявлення злочинів і осіб, які їх учинили; порушувати кримінальні справи і здійснюють невідкладні слідчі дії щодо встановлення і закріплення слідів злочинів; проводити у межах визначеної законом компетенції дізнання у кримінальних справах; виконувати доручення і вказівки прокурора та слідчого про провадження пошукових і слідчих дій, а також надавати їм сприяння при здійсненні окремих слідчих дій.

Професійно-етичний обов'язок службовця ОВС – обов'язок не розголошувати даних попереднього розслідування, ні за яких обставин не надавати інформацію стороннім особам (у тому числі родичам, друзям, знайомим), що стосується справ, які веде він сам або його колеги.

Особливості моральності в оперативно-розшуковій діяльності. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ - специфічний вид службової діяльності. Основний зміст оперативно-розшукової діяльності - переважно негласні оперативно-розшукові заходи із використанням спеціальних засобів виявлення,

розкриття і розслідування злочинів, розшуку злочинців, встановлення інших важливих для кримінального судочинства обставин.

Адресний характер оперативно-розшукової діяльності – заходи, що обмежують права людини (постановка на оперативний облік, затримання, контроль поштових відправлень, негласне проникнення в приміщення та ін.). Основна умова, що визначає моральну основу оперативно-розшукової діяльності, це співвідношення цілей, поставлених перед оперативно-розшуковим підрозділом, і вибором засобів для їх досягнення. Для професійної етики працівника органів внутрішніх справ не прийнятні такі засоби досягання мети, як насильство, брехня, свавілля, зрадництво, лицемірство, дворушництво і т.п.

Дослідження етичного аспекту невідкладних слідчих дій (дії по виявленню і закріпленню слідів злочину: огляд, виїмка, обшук, допити віч-на-віч, затримка і допит підозрюваних, допит потерпілих і свідків).

Основа правових і моральних стосунків – у процесі розслідування та дізнання, у ході проведення невідкладних слідчих дій – принцип законності. Дотримання етичних принципів і норм у процесі проведення обшуку. Кримінально-процесуальне законодавство про підстави для проведення обшуку, про порядок його проведення, про права й обов'язки осіб, які беруть у ньому участь. Моральні вимоги до слідчих дій – затримання й арешту підозрюваних та обвинувачених.

Моральні норми допиту: об'єктивність; справедливість; принциповість; ввічливість; відсутність упередженості, тенденційності, недовіри, підозрілості; дотримання почуття такту при допиті і т.п. Правомірність і допустимість застосування різноманітних, розроблених криміналістичною наукою тактичних прийомів, що сприяють одержанню найбільш повної та об'єктивної інформації під час розслідування та дізнання працівниками органів внутрішніх справ.

Особливе становлення до потерпілого в процесі розслідування за кримінальним законодавством. Етичні вимоги до виклику потерпілого в органи внутрішніх справ. Чуйність і тактовність щодо постраждалого від насильницького злочину. Етична допустимість допиту поранених, хворих потерпілих, потерпілих, які знаходиться у важкому стані.

Моральні засади щодо проведення огляду місця події - території або приміщення, де безпосередньо скоєно розслідуваний злочин або виявлено його наслідки чи пов'язані з ним сліди і предмети. Поняття етики обшуку. Моральні норми про підготовку слідчої дії – впізнання і про процес його проведення.

Тема № 6. Моральний вибір і професійний ризик в роботі ОВС. Конфліктні ситуації та шляхи їх подолання.

Моральний вибір як невід'ємна частина професійної діяльності. Суб'єкт та зміст морального вибору. Об'єктивні умови та суб'єктивний фактор в моральному виборі. Моральна свобода та відповідальність в ситуації вибору. Позитивна та негативна відповідальність. Мета, засоби та результати в моральному виборі. Діалектика доцільності та законності у моральному виборі. Психологічні мотиви морального вибору. Взаємозв'язок намірів та наслідків у моральному виборі. Типологія ситуацій морального вибору. Поняття морального компромісу. Види компромісів. Шляхи попередження та розв'язання компромісів у професійно-етичному виборі співробітників ОВС.

Моральний вибір та його роль у формуванні особи співробітників ОВС. Границі вибору. Практичні та екстремальні ситуації, що унеможливають моральний вибір, засоби їх розв'язання.

Моральні конфлікти співробітників різних служб органів внутрішніх справ з громадянами. Поняття морального конфлікту. Характерні риси морального конфлікту. Форми проявлення моральних конфліктів в діяльності органів внутрішніх справ. Конфлікти, пов'язані з професійною та моральною деформацією співробітників ОВС, з відсутністю механізму налагодженого службового контролю з боку керівництва. Конфлікти, що обумовлені порушенням державної дисципліни при реєстрації та обліку злочинів. Конфлікти, що викликані низьким рівнем розвитку морально-естетичних почуттів (професійна безпорадність, халатність, моральна розбещеність). Форми вирішення моральних конфліктів. Делікатність.

Ризик як засіб вирішення конфліктів в моральному виборі. Поняття ризику. Йти на ризик. Типологія ризику. Обґрунтований та необґрунтований ризик. Професійний ризик. Оперативний ризик. Типологія поведінки людей щодо прийняття рішень в умовах ризику (поведінка орієнтована на виправданий ризик, на невиправданий ризик, на дії з невиправданою обережністю).

Ризик в професійній діяльності робітників ОВС. Форми ризику під час оперативних дій. Ризик порушення законності, прав та законних інтересів громадян під час проведення оперативної роботи. Ризик в процесі використання вогнепальної зброї. Ризик помилкового оцінювання інформації, прийняття неправильних рішень. Ризик в застосуванні методів боротьби з тими видами злочинів, що не знайшли достатнього відображення в законодавчих актах.

Тема № 7. Морально-професійна деформація співробітників ОВС та шляхи її подолання.

Специфіка діяльності працівників органів внутрішніх справ: справи з негативними сторонами життя, вплив чужої моралі, екстремальні умови з великим морально-психологічним і фізичним навантаженням. Негативні явища в діяльності співробітників ОВС. Поняття професійної деформації. Суть деформації як відхилення від загальноприйнятої форми. Деформація щодо вимог і норм загальнолюдської моралі, а також цілей, форм і засобів професійної діяльності. Сфери прояву професійної деформації: порушення Присяги, статутних вимог, норм конкретних професійних дій. Хабарництво, пияцтво, розпуста, зв'язок із злочинним світом як наслідок морально-психологічних відхилень у виконанні професійних обов'язків.

Характеристика проявів морально-професійних деформацій у світогляді, культурі і манерах поведінки, у психології та моралі співробітника ОВС.

Загальні причини морально-психологічної деформації свідомості співробітників ОВС. Структура професійної деформації: відкрита та скрита форми. Об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення професійної деформації. Група факторів, що впливають на деформацію. Специфічність діяльності та контакт із злочинним середовищем як головні причини професійної деформації. Деформація та деградація. Граничне припущення професійної деформації.

Головні напрямки профілактики професійної деформації: виховна робота з особовим складом, високий рівень освіти, культури, дотримання норм християнства, загальнолюдської моралі. Виховна робота з запобігання професійної деформації: врахування морально-психологічних якостей працівника при індивідуальній роботі з ним; визначення ступеня його суб'єктивної схильності до деформації; вивчення і профілактику основних чинників, які викликають професійну деформацію в тих або інших працівників; врахування існуючого стану службовою колективу (статевіковий склад, стабільність, показники службової діяльності, морально-психологічна атмосфера і т.п.); роботу з особовим складом, спрямовану на підвищення професійної майстерності, посилення зв'язків з населенням, забезпечення відкритості і прозорості в його діяльності; проведення комплексу заходів виховного характеру, які створюють надійний заслін професійній деформації.

Цілеспрямоване моральне виховання працівників. Залучення працівників органів внутрішніх справ до активної громадської роботи. Створення сприятливого морального середовища для швидкої і якісної адаптації новачка – молодого

працівника ОВС. Молоді працівники нерідко неадекватно сприймають ті або інші дії своїх старших товаришів, засоби і методи оперативно-розшукової діяльності, гостро переживають помилки, невдачі, викликані відсутністю досвіду, часом болісно реагують на зауваження командирів, начальників, виявляють сумніви в слушності професійного вибору. Важлива умова запобігання професійній деформації - ознайомлення молодого працівника з історією міліції й історією даного органу внутрішніх справ, його заслугами і кращими кадрами, зустрічі з ветеранами і відмінниками міліції, представниками трудових колективів, добре продуманий прийом молодих працівників у колектив ОВС, шефство ветеранів над молодими працівниками, урочисті ритуали прийняття Присяги, вручення табельної зброї, присвоєння спеціального звання з врученням погонів і посвідчення та ін.

Етичні кодекси, пам'ятки, інструкції, в яких викладено питання професійної етики, моральні вимоги до працівників, правила поведінки на службі й у побуті, подано рекомендації для самовиховання.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

З курсу “Професійна етика співробітників органів внутрішніх справ”

Семінарське заняття як організаційна форма навчання є особливою ланкою процесу навчання. Це дійова форма розвитку продуктивного мислення в процесі обговорення проблем, що розглядаються, залучення курсантів до колективної пізнавальної діяльності з можливістю широкого залучення елементів проблемного навчання.

Дидактичні цілі семінарського заняття: поглиблення систематизація, закріплення знань, перетворення їх в переконання; перевірка знань; розвиток загальної культури мови; формування вміння аргументовано відстоювати свою точку зору; ставити і вирішувати питання по темі, що вивчається.

Семінарські заняття тісно пов'язані з лекціями, вивченням ключових тем предмету, самостійною роботою курсантів і в цьому їх суттєва особливість.

Питання плану семінарських занять охоплює основний матеріал теми. На семінарське заняття виносяться 4-6 питань, оскільки їх більша кількість розсіює увагу і веде до недосконалого розгляду питань.

Критеріями оцінки якості семінарського заняття вважаються: цілеспрямованість – постановка проблеми, намагання пов'язати теоретичний

матеріал з практикою; організація роботи – визначення головних питань, пов'язаних з профільюючими дисциплінами, профілем учбового закладу; стиль проведення заняття – жвавий, з постановкою гострих питань або проблем, сприяючих дискусії; управління групою – викладач швидко повинен встановити контакт з учасниками семінару, взаємодіяти з усіма слухачами; висновки викладача – повинні бути кваліфіковані та переконливі.

Під час підготовки до семінарських занять курсантам необхідно: 1) вивчити матеріал лекції, ознайомитись з відповідними розділами учбового посібника і іншою рекомендованою літературою; 2) обов'язково вивчити і законспектувати рекомендовані до даного семінарського заняття правові акти, рішення Верховної Ради України, положення Конституції та ін. 3) скласти стислий план відповіді по питанням теми.

В своєму виступі на семінарському занятті курсант зобов'язаний : 1) дати аналіз теоретичних положень по тому чи іншому питанню теми на підставі матеріалів лекції, підручника і додаткової літератури; 2) підкреслити значимість положень професійної етики в теорії і практичній діяльності працівників державних установ; 3) теоретичні питання пов'язувати і підкріплювати прикладами з життя суспільства, діяльності державних установ, розкрити особливості їх роботи з точки зору моралі.

По кожній темі семінарського заняття розроблений перелік питань, теми рефератів і повідомлень, поставлена мета заняття, основна проблема, висвітлені основні поняття теми, поставлені проблеми для обговорення і практичні проблемні ситуації.

ТЕМА №1. Особливості, основні принципи, норми цінності, функції, елементи і методи пізнання міліцейської моралі.

(2 години)

Мета заняття - розкрити поняття етики як науки, сутність моралі, її історичний характер та структуру; вивчити характерні особливості основних категорій моралі, їх місце в духовному світі співробітників ОВС, у регулюванні їх відносин з громадянами; розкрити зміст та вивчити характерні особливості роботи з особовим складом ОВС з метою підвищення рівня професійної етики; проблеми розробки методологічних засад міліцейської етики та зв'язок теорії професійної етики міліціонера з реальністю.

Основна проблема – Етика – вчення про мораль; мораль як загальнолюдська цінність та конкретно-історичний регулятор поведінки особи; категорії етики як світоглядні орієнтири ставлення людини до світу; взаємозв'язок та взаємообумовленність моральних та правових цінностей у правоохоронній діяльності співробітників ОВС, у регулюванні їх поведінки та діяльності

Ключові слова – “етика”, “мораль”, “моральна свідомість”, “моральна діяльність”, “моральні відносини”, “добро і зло”, “обов'язок”, “совість”, “честь і гідність”, “сенси життя”, “щастя”, “законність”, “самодисципліна”, “активна життєва позиція”, “милосердя та ненасильство”, “професійний кодекс працівника міліції”, “цінності”, “норми”, “правова культура”, “службовий етикет”.

Питання для обговорення

1. Походження і розвиток етики як науки.
2. Проблемні питання моралі на сучасному етапі.
3. Місце теорії професійної етики в системі правових та гуманітарних наук.
4. Механізм реалізації принципів професійної моралі в практичній діяльності працівника міліції.
5. Функції і складові елементи міліцейської етики.
6. Методи пізнання міліцейської моралі.

Теоретична частина

1. Походження моралі. Моральне освоєння світу. Співвідношення понять “етика” і “мораль”. Антична етика як вчення про добродійність. Теорія Аристотеля про вище благо. Моральна концепція християнства. Етика стоїцизму. Основні напрямки етичних досліджень Нового часу. Концепція походження та історичного розвитку моралі у Гегеля. Марксистська етична теорія. Основні історичні типи моралі з точки зору сучасності. Вихідні поняття моралі в етичній теорії. Відносна самостійність моралі та вплив моралі на суспільне буття людини. Проблемні питання моралі на сучасному етапі.
2. Структура моралі. Моральна діяльність. Структура моральної діяльності. Моральні відносини, їх класифікація. Моральна свідомість і її специфіка. Основні елементи моральної свідомості: моральні емоції та почуття, моральні поняття, ідеї та ідеали, моральна воля. Моральна норма. Структура моральної норми. Факультативні елементи моральної норми. Моральний вчинок і його специфіка.

Основні функції моралі: пізнавальна, цінносно-орієнтуюча, регулятивна, виховна. Їх особливості.

3. Мораль як форма суспільної свідомості. Мораль в духовній культурі суспільства. Мораль та політика. Мораль та право. Філософія та мораль. Мораль та мистецтво. Взаємодія моралі та релігії. Співвідношення загальної і професійної моралі. Взаємозв'язок між ними. Роль моралі суспільства по відношенню до професійної моралі. Мораль працівників української міліції – як один із видів професійної моралі.

4. Місце теорії професійної етики в системі правових та гуманітарних наук. Зв'язок з юридичними дисциплінами. Зв'язок з загальною етикою, логікою, філософією, правом, педагогікою, психологією, соціологією.

5. Основні принципи професійної моралі працівника міліції: вірність закону і народу України, законність, самодисципліна, об'єктивність, ввічливість, терпимість, повага, товариськість, гуманність, відвертість, активна життєва позиція, милосердя та ненасильство.

6. Функції і складові елементи міліцейської етики: констатаційно-пояснююча, прогнозуюча, формуюча, виховна, функція попередження професійної деформації і застереження від виявів бюрократизму.

7. Поняття і складові елементи міліцейської етики: правова культура, моральна культура, духовна і інтелектуальна культура, політична культура, педагогічна культура, інформаційна культура, фізична культура. службовий етикет як необхідний компонент професійної етики. Етика ненасильства і принцип милосердя.

8. Методи пізнання міліцейської моралі: спостереження, вимірювання, опис, порівняння, експеримент, моделювання особистості, ідентифікація, анкетування.

Теми рефератів та повідомлень

1. Моральні та правові цінності у правоохоронній діяльності співробітників ОВС.
2. Місце основних категорій моралі в духовному світі співробітників ОВС.
3. Місце основних категорій моралі у регулюванні відносин працівників міліції з громадянами.
4. Характерні особливості моральної культури, її роль в оптимізації практичної діяльності співробітників ОВС.

Контрольні запитання

1. Чи існують загальнолюдські моральні норми?

2. У чому полягають умови формування моральної свідомості особи?
3. Як співвідносяться моральна діяльність особи та її моральна свідомість?
4. У чому специфіка морального вчинку, які його складові елементи?
5. Який зміст питань “добро” та “зло”? Чи є вони незмінними?
6. Які джерела та форми прояву категорії „зла” в сучасному суспільстві?
7. Розкрийте зміст поняття “совість співробітника ОВС” та його значення при виконанні професійного обов’язку.
8. Що спільного між обов’язком та совістю, чим вони відрізняються?
9. Яке місце в духовному світі особистості займає уявлення про щастя і сутність буття, яка їх роль у регуляції професійної діяльності співробітників ОВС?
10. В чому полягає сутність принципу ненасильства та милосердя?
11. У чому полягає єдність справедливості та законності в діяльності співробітників ОВС?
12. Який зміст поняття “гуманізм” і які його загальнолюдські норми?

Тема № 2. Культура ділового спілкування співробітників ОВС.

Службовий етикет і такт. Церемоніал.

(2 години)

Мета заняття - розкрити зміст службового етикету і такту, вивчити особливості культури спілкування в службовому колективі співробітників органів внутрішніх справ, в побуті; розкрити зміст та вивчити характерні особливості моральної культури, її роль в оптимізації практичної діяльності співробітників ОВС.

Основна проблема – службовий етикет і такт, культура ділового спілкування співробітників органів внутрішніх справ, культури поведінки працівників правоохоронних установ в побуті, особливості спілкування працівників органів внутрішніх справ з громадянами в різноманітних ситуаціях.

Ключові слова – “суспільні відносини”, “спілкування”, “комунікація”, “поведінка”, “такт”, “діяльність”, “норми”, “цінності”, “законність”, “самодисципліна”, “активна життєва позиція”, “милосердя та ненасильство”, “професійний кодекс працівника міліції”, “цінності”, “норми”, “правова культура”, “службовий етикет”.

Питання для обговорення

1. Сутність ділового спілкування, його норми та функції.
2. Поняття службового етикету і такту (тактовності) в правоохоронних органах.

3. Манери та стиль поведінки як форми прояву культури співробітників ОВС.
4. Етика спілкування з населенням. Тактика ділового спілкування з населенням.
5. Ділове спілкування з іноземними громадянами.
6. Поведінка співробітників органів внутрішніх справ в побуті, в сім'ї. Вимоги до морального клімату по місцю проживання.
7. Культура мови і зовнішнього вигляду співробітників органів внутрішніх справ.

Теоретична частина

1. Поняття службового етикету. Службовий етикет працівників органів внутрішніх справ. Службовий етикет в правоохоронних органах. Манери та стиль поведінки співробітника ОВС. Нормативний зміст службового етикету.
2. Поняття "такту". Специфіка службового такту. Культура мови і зовнішнього вигляду. Культура оформлення службової документації, робочого кабінету. Церемоніал в правоохоронних органах. Традиції виховання молодих спеціалістів.
3. Етика спілкування з населенням. Правила ділового спілкування. Особливості спілкування працівників органів внутрішніх справ з громадянами в різноманітних ситуаціях. Стиль поводження в конкретній конфліктній ситуації: стиль конкуренції, відхилення, пристосування, співробітництва, компромісу.
4. Тактика ділового спілкування з населенням. Правила поведінки працівників органів внутрішніх справ з різними категоріями громадян. Поведінка працівників органів внутрішніх справ за звичайних обставин. Поведінка працівників органів внутрішніх справ у ситуації конфлікту під час порушення громадського порядку. Поведінка працівника органів внутрішніх справ при прийомі громадян. Поведінка працівника органів внутрішніх справ при веденні переговорів із злочинцями. Особливості дій працівників ОВС у "ситуації заручника".
5. Ділове спілкування з іноземними громадянами. Етика ділового спілкування з іноземними громадянами: 1) взаємна ввічливість; 2) такт; 3) невимушеність (природність, розкутість, але не фамільярність); 4) розумність (раціональність); 5) обов'язковість. Правила спілкування з іноземними громадянами через перекладача.

Теми рефератів та повідомлень

1. Службовий етикет співробітників органів внутрішніх справ.
2. Церемоніал в правоохоронних органах.
3. Культура оформлення службової документації в правоохоронних установах.

Контрольні запитання

1. В чому полягає сутність етикету працівників правоохоронних органів?
2. Як пов'язані між собою необхідність удосконалення етикету та розвитку культури спілкування?
3. Чи тотожні поняття “формальне спілкування” та “неофіційне спілкування” співробітників органів внутрішніх справ?
4. Яке значення для неформального спілкування мають етикет і такт?
5. Чи є синонімами поняття “культурна людина”, “вихована людина”, “делікатна людина”?

**Тема № 3. Моральні відносини в службовому колективі
співробітників правоохоронних органів. Етикет керівника.
Етика спілкування керівника і підлеглого в системі ОВС.**

(2 години)

Мета заняття - розкрити зміст службового колективу, вивчити особливості формування морального клімату в службовому колективі, розкрити зміст культури спілкування в службовому колективі співробітників органів внутрішніх справ; вивчити характерні особливості моральних вимог до діяльності службових колективів у системі органів внутрішніх.

Основна проблема – моральні відносини в службовому колективі співробітників правоохоронних органів; етикет керівника; етика спілкування керівника і підлеглого в системі ОВС.

Ключові слова – “службовий колектив”, “моральний клімат в службовому колективі”, “здоровий моральний клімат”, “моральна зрілість”, “моральні відносини”, “культура спілкування”, “дисципліна”, “стиль керівництва”, “стиль управління”, “етикет керівника”, “нарада”, “збори”, “інформативна співбесіда”, “нарада з метою ухвалення рішення”, “творча нарада”, “службовий етикет”.

Питання для обговорення

1. Службовий колектив ОВС, його особливі властивості, специфіка його функцій.
2. Основні моральні вимоги до діяльності службового колективу.
3. Стиль керівництва в системі органів внутрішніх справ та його складові частини.
4. Службова етика керівника.
5. Форми групового обговорення ділових (службових) питань.

Теоретична частина

1. Службовий колектив. Види службових колективів органів внутрішніх справ за тривалістю свого існування: тимчасовий колектив, колектив із тривалими повноваженнями, стабільний колектив безупинної життєдіяльності.
2. Моральна зрілість колективу та рівень його службової дисципліни. Основні моральні вимоги до діяльності службового колективу. Умови формування морального клімату в службовому колективі. Здоровий моральний клімат. Моральні та ділові конфлікти у колективі, які деформують його моральний клімат і настрій працівників. Причини ігнорування працівником моральних норм службового колективу.

3. Основні правила, вимоги, норми службової етики, що забезпечують нормальне функціонування службовому колективу органів внутрішніх справ. Моральні вимоги до діяльності службових колективів у системі органів внутрішніх справ: організаційно-управлінські і правові вимоги, соціально-економічні вимоги, морально-етичні вимоги, морально-психологічні вимоги.
4. Стиль керівництва та його складові частини. Роль керівника в формуванні здорового морально-психологічного клімату. Методи та форми морального впливу керівника на характер роботи підлеглих, та їх моральне виховання. Етичні основи спілкування керівника і підлеглого в системі органів внутрішніх справ. Форма службових взаємовідносин при розмові і в офіційному листуванні. Етичні засади спілкування старшого та молодшого за посадою, рівного з рівними. Специфіка співробітництва начальника та заступника.
5. Стиль управління: демократичний, директивний (автократичний) і ліберальний. Службова етика керівника. Форми групового обговорення ділових (службових) питань: нарада; збори. Інформативна співбесіда. Нарада з метою ухвалення рішення. Творча нарада.
6. Зловживання владою по відношенню до підлеглих з боку керівника і шляхи її усунення. Моральні вимоги до атестації підлеглих та їх дотримання в поведінці керівника.

Теми рефератів та повідомлень

1. Моральна зрілість колективу та рівень його службової дисципліни.
2. Моральні вимоги до атестації підлеглих та їх дотримання в поведінці керівника.

Контрольні запитання

1. В чому специфіка тимчасового службових колективів, колективів із тривалими повноваженнями, стабільний колектив безупинної життєдіяльності в системі ОВС?
2. В чому полягає вплив економічних, політичних, культурно-історичних, правових та моральних проблем суспільства на характер моральних відносин у службовому колективі в діяльності співробітників ОВС?
3. Які причини ігнорування працівником моральних норм службового колективу?
4. Порівняйте демократичний, директивний (автократичний) і ліберальний стилі управління.
5. Запропонуйте шляхи усунення зловживання владою по відношенню до підлеглих з боку керівника?

6. Яка роль творчої наради в обговоренні ділових (службових) питань?

Тема № 4. Особливості професійної етики працівників головних підрозділів ОВС.

Етичні засади окремих слідчих дій та дізнання.

(2 години)

Мета заняття - розкрити зміст головних етичних вимог до працівників органів внутрішніх справ, вивчити особливості етичних засад оперативно-розшуковій діяльності співробітників органів внутрішніх справ; розкрити зміст та вивчити характерні особливості моральних вимог до окремих слідчих дій.

Основна проблема – особливості професійної етики працівників головних підрозділів ОВС, етичні засади окремих слідчих дій та дізнання, особливості моральності в оперативно-розшуковій діяльності працівників органів внутрішніх справ.

Ключові слова – “невідкладні слідчі дії”, “дії по виявленню і закріпленню слідів злочину”, “огляд”, “виїмка”, “обшук”, “допити віч-на-віч”, “затримка і допит підозрюваних”, “допит потерпілих і свідків”, “етики обшуку”.

Питання для обговорення

1. Головні етичні вимоги до працівників головних підрозділів органів внутрішніх справ.
2. Особливості моральності в оперативно-розшуковій діяльності.
3. Дослідження етичного аспекту невідкладних слідчих дій.
4. Моральні вимоги до окремих слідчих дій.
5. Етичні вимоги до виклику потерпілого в органи внутрішніх справ.

Теоретична частина

1. Етичних вимоги до працівників органів внутрішніх справ: а) загальні моральні вимоги: висока принциповість, бездоганна чесність, повна об'єктивність, гостра нетерпимість до будь-яких порушень правових норм і прийняття всіх заходів, які залежать від них, для припинення правопорушення; б) специфічні вимоги: зберігати службову таємницю, піклуватися про охорону прав і свобод громадян, брати активну участь у правовій пропаганді, всіляко сприяти зміцненню правосвідомості громадян та інші.

2. Основні обов'язки працівники органів внутрішніх справ (за законом України "Про міліцію"): вживати необхідні заходи до припинення злочинів і інших порушень громадського порядку, а також оперативно-розшукові й інші передбачені законом заходи з метою виявлення злочинів і осіб, які їх учинили; порушувати кримінальні справи і здійснюють невідкладні слідчі дії щодо встановлення і закріплення слідів злочинів; проводити у межах визначеної законом компетенції дізнання у кримінальних справах; виконувати доручення і вказівки прокурора та слідчого про провадження пошукових і слідчих дій, а також надавати їм сприяння при здійсненні окремих слідчих дій.

3. Особливості моральності в оперативно-розшуковій діяльності. Основний зміст оперативно-розшукової діяльності. Адресний характер оперативно-розшукової діяльності. Моральна основа оперативно-розшукової діяльності (співвідношення цілей, що поставлені перед оперативно-розшуковим підрозділом, і вибором засобів для їх досягнення).

4. Дослідження етичного аспекту невідкладних слідчих дій (дії по виявленню і закріпленню слідів злочину: огляд, виїмка, обшук, допити віч-на-віч, затримка і допит підозрюваних, допит потерпілих і свідків). Дотримання етичних принципів і норм у процесі проведення обшуку. Моральні вимоги до слідчих дій – затримання й арешту підозрюваних та обвинувачених. Моральні норми допиту: об'єктивність; справедливість; принциповість; ввічливість; відсутність упередженості, тенденційності, недовіри, підозрілості; дотримання почуття такту при допиті і т.п.

5. Етичні вимоги до виклику потерпілого в органи внутрішніх справ. Етична допустимість допиту поранених, хворих потерпілих, потерпілих, які знаходяться у важкому стані. Моральні засади щодо проведення огляду місця. Поняття етики обшуку. Моральні норми про підготовку слідчої дії – впізнання і про процес його проведення.

Теми рефератів та повідомлень

1. Особливості професійної етики дізнавачів.
2. Особливості професійної етики слідчих.
3. Етичні засади оперативно-розшуковій діяльності.

Контрольні запитання

1. У чому полягають основні обов'язки працівники органів внутрішніх справ щодо проведення невідкладних слідчих дій?

2. З'ясуйте зміст поняття “етики обшуку”.
3. Які найважливіші моральні вимоги до дій по виявленню і закріпленню слідів злочину: огляду, виїмки, обшуку, допиту віч-на-віч, затримки і допиту підозрюваних, допиту потерпілих і свідків?
4. У чому виявляється специфічність адресного характеру оперативно-розшукової діяльності?
5. Розкрийте етичну допустимість допиту поранених, хворих, потерпілих, які знаходяться у важкому стані.

Тема № 5. Моральний вибір і професійний ризик у роботі ОВС. Конфліктні ситуації та шляхи їх подолання.

(2 години)

Мета заняття - розкрити зміст морального вибору, морального конфлікту, професійного ризику в діяльності робітників органів внутрішніх справ, вивчити особливості моральної свободи та відповідальності в ситуації вибору; розкрити зміст та вивчити характерні особливості моральних конфліктів в діяльності органів внутрішніх справ; з'ясувати форми ризику під час оперативних дій співробітників ОВС.

Основна проблема – моральний вибір і професійний ризик у роботі ОВС; конфліктні ситуації та шляхи їх подолання; професійний та оперативний ризик в діяльності робітників правоохоронних органів

Ключові слова – “моральний вибір”, “моральна свобода”, “відповідальність”, “моральний компроміс”, “позитивна відповідальність”, “негативна відповідальність”, “екстремальні ситуації”, “такт”, “делікатність”, “професійний ризик”, “оперативний ризик”, “необґрунтований ризик”, “обґрунтований ризик”.

Питання для обговорення

1. Моральний вибір та його роль у формуванні особи співробітників ОВС.
2. Моральна свобода та відповідальність в ситуації вибору.
3. Типологія ситуацій морального вибору. Поняття морального компромісу. Види компромісів.
4. Поняття морального конфлікту. Характерні риси морального конфлікту.
5. Ризик як засіб вирішення конфліктів в моральному виборі.

Теоретична частина

1. Моральний вибір. Суб'єкт та зміст морального вибору. Мета, засоби та результати в моральному виборі. Діалектика доцільності та законності у моральному виборі. Типологія ситуацій морального вибору. Поняття морального компромісу. Види компромісів. Границі морального вибору. Практичні та екстремальні ситуації, що унеможливають моральний вибір, засоби їх розв'язання.
2. Поняття морального конфлікту. Характерні риси морального конфлікту. Форми проявлення моральних конфліктів в діяльності органів внутрішніх справ. Конфлікти, пов'язані з професійною та моральною деформацією співробітників ОВС, з відсутністю механізму налагодженого службового контролю з боку керівництва. Конфлікти, що обумовлені порушенням державної дисципліни при реєстрації та обліку злочинів. Конфлікти, що викликані низьким рівнем розвитку морально-естетичних почуттів. Форми вирішення моральних конфліктів.
3. Поняття ризику. Йти на ризик. Типологія ризику. Обґрунтований та необґрунтований ризик. Професійний ризик. Оперативний ризик. Типологія поведінки людей щодо прийняття рішень в умовах ризику.
4. Ризик в професійній діяльності робітників ОВС. Форми ризику під час оперативних дій. Ризик порушення законності, прав та законних інтересів громадян під час проведення оперативної роботи. Ризик в процесі використання вогнепальної зброї. Ризик помилкового оцінювання інформації, прийняття неправильних рішень. Ризик в застосуванні методів боротьби з тими видами злочинів, що не знайшли достатнього відображення в законодавчих актах.

Теми рефератів та повідомлень

1. Моральний компроміс як засіб вирішення морального конфлікту.
2. Професійний та оперативний ризик в діяльності робітників правоохоронних органів.
3. Моральний вибір та його роль у формуванні особи співробітників ОВС.

Контрольні запитання

1. У чому полягають об'єктивні умови та суб'єктивний фактор в моральному виборі?
2. З'ясуйте психологічні мотиви морального вибору.
3. У чому виявляється діалектика доцільності та законності у моральному виборі?
4. Розкрийте головні шляхи попередження та розв'язання моральних конфліктів у професійній діяльності співробітників ОВС.

5. Які основні форми проявлення моральних конфліктів в діяльності органів внутрішніх справ?
6. Наведіть приклади поведінки працівників міліції щодо прийняття рішень в умовах ризику.

Тема № 6. Морально-професійна деформація співробітників ОВС та шляхи її подолання.

(2 години)

Мета заняття - розкрити причини та форми прояву професійної деформації, охарактеризувати систему її профілактики; розкрити зміст головних напрямків профілактики професійної деформації, вивчити особливості адаптації новачка – молодого працівника в службовому колективі співробітників органів внутрішніх справ.

Основна проблема – соціальна природа морально-професійної деформації, сфери прояву професійної деформації, її обумовленість та механізм профілактики у виховній практиці та діяльності співробітників органів внутрішніх справ.

Ключові слова – “моральне відхилення”, “деформація”, “професійна діяльність”, “деградація”, “моральна деформація працівників правоохоронних органів”, “протекціонізм”, “прилаштування”, “бюрократизм”; “наставництво”, “моральне виховання”, “законність”, “самодисципліна”.

Питання для обговорення

1. Об’єктивні та суб’єктивні причини моральних відхилень.
2. Моральні відхилення в діяльності співробітників органів внутрішніх справ та їх професійна деформація.
3. Структура професійної деформації та її форми.
4. Групи факторів, що впливають на рівень моральної деформації.
5. Головні напрямки профілактики професійної деформації.

Теоретична частина

1. Специфіка діяльності працівників органів внутрішніх справ. Негативні явища в діяльності співробітників ОВС. Поняття професійної деформації. Сфери прояву професійної деформації: порушення Присяги, статутних вимог, норм конкретних професійних дій. Хабарництво, пияцтво, розпуста, зв’язок із злочинним світом як наслідок морально-психологічних відхилень у виконанні професійних обов’язків.

2. Загальні причини морально-психологічної деформації свідомості співробітників ОВС. Структура професійної деформації: відкрита та скрита форми. Об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення професійної деформації. Група факторів, що впливають на деформацію. Специфічність діяльності та контакт із злочинним середовищем як головні причини професійної деформації. Деформація та деградація. Граничне припущення професійної деформації.
3. Головні напрямки профілактики професійної деформації: виховна робота з особовим складом, високий рівень освіти, культури, дотримання норм християнства, загальнолюдської моралі. Виховна робота з запобігання професійної деформації. Цілеспрямоване моральне виховання працівників. Створення сприятливого морального середовища для швидкої і якісної адаптації новачка – молодого працівника ОВС.
4. Етичні кодекси, пам'ятки, інструкції щодо питань професійної етики, моральних вимог до працівників, правил поведінки на службі й у побуті, рекомендації для самовиховання.

Теми рефератів та повідомлень

1. Деформація та деградація в діяльності співробітників органів внутрішніх справ.
2. Гранична допустимість професійної деформації.

Контрольні запитання

1. В чому полягає сутність професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ і яке вона займає місце в структурі негативних явищ нашого суспільства?
2. Які основні сфери прояву та структура морально-професійної деформації і в чому їх особливості?
3. Що може виступати критерієм допустимої професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ?
4. В чому ви вбачаєте основні причини та умови професійної деформації та основні напрямки її профілактики?

Критерії успішності навчання

Формою проведення поточного контролю за курсом “Професійна етика співробітників ОВС” є опитування курсантів під час проведення семінарських та

практичних занять, проведення контрольних робіт, експрес-опитувань, заслуховування рефератів та доповідей тощо.

Семінарські та практичні заняття – активна форма підведення підсумків самостійної роботи курсантів по оволодінню курсом. Значення семінарського та практичного заняття полягає в тому, аби допомогти курсантам глибоко розібратися в ключових питаннях курсу "Професійна етика співробітників ОВС", навчити їх самостійно працювати з рекомендованою літературою, грамотно та стисло викладати свої думки, переконливо та логічно обґрунтовувати їх, творчо аналізувати та узагальнювати факти, сформулювати уявлення про існуючі точки зору на ті чи інші питання, робити узагальнення та висновки по різних аспектах даної науки.

На семінарські заняття виносяться найбільш важливі теми курсу. Підготовку до занять треба починати з ознайомлення з планом занять та рекомендованою літературою (зазначеною після кожної теми семінарського заняття). Після цього слід уважно прочитати конспект лекції, відповідні розділи підручника. В них викладені основні питання теми, вказані напрямки роботи над курсом. Після цього настає самий важливий і складний етап підготовки до семінару - вивчення та конспектування рекомендованої літератури. Вміння вірно скласти конспект, який дійсно допоможе в оволодінні курсом, - це вміння виділити головне.

Поряд з традиційною формою роботи на семінарі - розгляді питань теми у вигляді відповідей курсантів на поставлені питання, існують й інші форми. Одною з них є заслуховування та обговорення курсантських рефератів та коротких повідомлень з того чи іншого передбаченого планом питання. При цьому важливо, аби курсант не тільки вмів написати реферат, але й вдало виступити з ним: переконувати слухачів, викладати думки правильною літературною мовою, чітко, аргументовано, укладатися у відведений викладачем час. Для цього потрібно не тільки уважно прочитати конспект лекцій, вивчити рекомендовану літературу, але й скористатися тими порадами та рекомендаціями щодо оволодіння програмним матеріалом, які дає курсантам викладач на групових та індивідуальних консультаціях.

Слід мати на увазі, що одною з дійових форм роботи на семінарі є дискусія, яка дозволяє розвинути вміння використовувати в ході колективних пошуків істини всю гамму принципів наукового пізнання взагалі і в той же час на практиці сформувати такі важливі якості, як наукова об'єктивність, критичність і в той же час повага до чужої думки, здатність доводити своє бачення передумов, коріння суті тих чи інших моральних норм тощо.

Основною системою оцінювання рівня знань навчальної дисципліни “Професійна етика співробітників ОВС” під час проведення семінарських, практичних занять та контрольних робіт є виставлення оцінок по чотирибальній шкалі. Формою підсумкового контролю з даної дисципліни є залік, що оцінюється за двобальною шкалою: “зараховано”, “не зараховано”.

Критерії виставлення оцінок при проведенні поточного контролю: оцінка **“відмінно”** виставляється якщо курсант засвоїв теоретичні та етико-практичні засади курсу, має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні поняття з професійною правоохоронною діяльністю, засвідчив уміння критично оцінювати варіативні підходи щодо сутності поставлених питань, оволодів навиками застосовувати теоретичні знання в конкретних практичних ситуаціях правоохоронної діяльності, матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо.

Оцінка **“добре”** виставляється якщо курсант виявив достатньо повні знання курсу; дає правильні, хоча і не завжди повні відповіді на поставлені запитання; оволодів взагалі навиками застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях; здебільшого правильно розв’язує життєві і професійні питання; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень; матеріал викладає не завжди логічно, послідовно і переконливо.

Оцінка **“задовільно”** – курсант взагалі засвоїв програмний матеріал курсу в передбаченому обсязі з деякими неточностями у визначенні теоретичних і практичних питань; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і назавжди адекватно; вміє застосовувати набуті теоретичні і практичні знання щодо практичних професійних ситуацій без особливого прояву творчості та ініціативи; не завжди вірно оцінює практичну ситуацію; виклад матеріалу непослідовний, стислий з наявними неточностями й помилками; відсутність переконливості при викладі матеріалу.

Оцінка **“незадовільно”** – курсант виявив слабкі (відсутність) знання теоретичного програмного матеріалу; не зміг дати визначення основних провідних категорій та явищ; не вміє пов’язати теорію професійної моралі з практичною діяльністю правоохоронних органів; відсутні навички проектування й моделювання ситуацій та їх адекватної оцінки, аналізу та розв’язання; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, неточний, стислий; повна відсутність переконливості в викладенні матеріалу.

Критерії виставлення оцінок при проведенні підсумкового контролю:

Оцінка **“зараховано”** виставляється якщо курсант виявив достатньо повні знання курсу; вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні поняття з професійною правоохоронною діяльністю, засвідчив уміння критично оцінювати варіативні підходи щодо сутності поставлених питань, дає правильні, хоча і не завжди повні відповіді на поставлені запитання; оволодів взагалі навиками застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях; здебільшого правильно розв’язує життєві і професійні питання; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень; матеріал викладає не завжди логічно, послідовно і переконливо.

Оцінка **“не зараховано”** виставляється якщо курсант виявив слабкі (відсутність) знання теоретичного програмного матеріалу; не зміг дати визначення основних провідних категорій та явищ; не вміє пов’язати теорію професійної моралі з практичною діяльністю правоохоронних органів; відсутні навики проектування й моделювання ситуацій та їх адекватної оцінки, аналізу та розв’язання; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, неточний, стислий; повна відсутність переконливості в викладенні матеріалу.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ**З дисципліни “Професійна етика і естетичне виховання
співробітників органів внутрішніх справ”**

1. Мета і завдання курсу “Професійна етика та естетичне виховання співробітників органів внутрішніх справ”.
2. Місце та роль професійної етики співробітників органів внутрішніх справ в системі гуманітарних наук.
3. Співвідношення загальної та професійної моралі.
4. Моральний обов’язок в діяльності співробітників органів внутрішніх справ.
5. Совість як одна із складних етичних категорій.
6. Професійна честь та гідність. Сенс життя.
7. Щастя та його розуміння в професійній діяльності.
8. Основні принципи професійної моралі співробітників органів внутрішніх справ.
9. Загальнолюдські цінності, норми моралі і права, загальноприйняті правила поведінки як основа професійної етики співробітників органів внутрішніх справ.
10. Функції теорії етики співробітників органів внутрішніх справ.
11. Поняття та складові елементи професійної етики правоохоронних установ.
12. Методи пізнання моралі співробітників органів внутрішніх справ.
13. Культура спілкування – складова частина естетичної культури в правоохоронних органах.
14. Поняття службового етикету, його нормативний зміст. Манери та стиль поведінки співробітників органів внутрішніх справ.
15. Ділове спілкування в службовому колективі.
16. Поняття “такту” (тактовності). Специфіка службового такту.
17. Культура мови і зовнішнього вигляду.
18. Культура оформлення службової документації, робочого кабінету.
19. Етика поведінки в сім’ї. Вимоги до моральної атмосфери за місцем проживання.
20. Поведінка співробітників органів внутрішніх справ під час відпочинку, серед друзів і малознайомих осіб тощо.
21. Поняття “етики керівника” і “авторитет посади”. Моральний авторитет керівника.
22. Принцип єдиноначальництва та демократії як основні методи управління правоохоронними органами.
23. Роль керівника в формуванні здорового морального клімату.

24. Методи та форми морального впливу керівника на характер роботи підлеглих та їх моральне виховання.
25. Стиль ділового спілкування керівника: прийом, ділова бесіда, особливості телефонної службової бесіди, підготовка до проведення робочих нарад, стиль доповіді і виступу, робота з документами.
26. Етика спілкування керівника і підлеглого. Форма службових відносин при розмові і в офіційному листуванні.
27. Етичні основи спілкування старшого та молодшого за посадою, рівних з рівними. Специфіка співробітництва начальника та заступника.
28. Зловживання владою по відношенню до підлеглих з боку керівника і шляхи її усунення.
29. Взаємозв'язок понять “суспільний порядок”, “культура відношень”, “правопорядок”, “законність”.
30. Єдність гуманізму, справедливості та професіоналізму як основних принципів професійної етики в відношеннях співробітників органів внутрішніх справ з громадянами.
31. Довіра до людини як запорука підвищення авторитету правоохоронних установ.
32. Взаємозв'язок морального та правового в спілкуванні з громадянами.
33. Моральні та правові основи індивідуальної роботи з громадянами.
34. Моральні суперечності в стосунках з громадянами та форми їх виявлення: грубість, черствість, безтактність, пихатість, неухважне відношення тощо.
35. Моральний вибір та його роль в практичній діяльності співробітників органів внутрішніх справ.
36. Структура морального вибору.
37. Поняття морального ризику як невід'ємної частини діяльності співробітників органів внутрішніх справ.
38. Форми морального ризику.
39. Професійний моральний ризик та юридична відповідальність.
40. Поняття конфліктної ситуації. Суспільна суперечливість як основа виникнення конфліктів.
41. Об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення конфліктів в професійній діяльності співробітників органів внутрішніх справ. Традиційні та нетрадиційні конфлікти.
42. Форми проявлення моральних конфліктів в діяльності правоохоронних установ.

43. Методи розв'язання, подолання, попередження конфліктів. Роль керівника правоохоронних установ у вирішенні моральних конфліктів в колективі.
44. Особливості роботи з віруючими особами. Робота з особами, що мають психічні та інші відхилення.
45. Етика поведінки співробітників органів внутрішніх справ в спілкуванні з посадовими особами.
46. Службова дисципліна та правомірна поведінка як основні фактори моралі співробітників органів внутрішніх справ.
47. Роль правового виховання у підвищенні рівня професійної моралі співробітників органів внутрішніх справ. Особливості індивідуальної роботи з кадрами співробітників органів внутрішніх справ та її вплив на рівень професійної моралі.
48. Морально - професійна деформація в правоохоронних установах. Головні причини деформації.
49. Деформація та деградація. Гранична допустимість професійної деформації.
50. Об'єктивні та суб'єктивні причини професійної деформації.
51. Групи факторів, що впливають на професійну деформацію
52. Шляхи подолання морально-професійної деформації. Роль при цьому внутрішніх та зовнішніх факторів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аболина М.П. Этика. – М., 1992.
2. Апресян А.В. Ненасилие с этической точки зрения // Этика ненасилия: материалы международной конференции. – М., 1991.
3. Бабешкіна І.Є. Формування моральних переконань і почуттів молоді. – К., 1988.
4. Бандурко О. Професійна етика співробітників органів внутрішніх справ. – Харків, 2001.
5. Бахін В.П., Біленчук П.Д. Тактичні прийоми розкриття злочинів. – К., 1991.
6. Біленчук Б.Д., Курко М.Н. Функціональні обов'язки співробітників органів внутрішніх справ у розкритті і розслідуванні злочинів. – К., 1991.
7. Булденко К.А. Профессиональная этика сотрудников милиции. – М., 1991.
8. Букреев В.И., Римская И.Н. Этика права. – М., 1998.
9. Ватман Д.П. Адвокатская этика. – М., 1989.
10. Вичав В.Н. Нравственная культура руководителя. – М., 1988.
11. Грошева М. Профессиональное самосознание судьи и социальное правосудие. – Харьков, 1986.
12. Грушанська Н. Історично-правові питання етики представників законодавчої влади //Нова політика. - 1999. - №2.
13. Гусейнов А.А. Золотое правило нравственности. – М., 1988.
14. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика. – М., 1991.
15. Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України, затверджений Указом Президії Верховної Ради України 29 липня 1992 р., № 1368.
16. Дубова Г.В., Опалев А.В. Этика работников правоохранительных органов. – М., 1998.
17. Етичний кодекс працівника органів внутрішніх справ України схвалений колегією МВС України 5 жовтня 2000 року №7 км/8
18. Жалинский А.Э. Профессиональная деятельность юриста. – М., 1997.
19. Закон України «Про арбітражний суд».
20. Закон України «Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ».
21. Закон України «Про державну службу».
22. Закон України «Про Збройні сили України».
23. Закон України «Про Конституційний Суд України».
24. Закон України «Про міліцію».
25. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

26. Закон України «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх».
27. Закон України «Про прокуратуру».
28. Закон України «Про Службу безпеки України».
29. Закон України «Про статус суддів».
30. Зеленкова И.Л. Основы этики. – М., 1998.
31. Ибрагимов М.М., Куличенко В.В., Сьедин Б.Г. Профессиональная этика и эстетическая культура сотрудников органов внутренних дел. – К., 1990.
32. Карпец И.И. Уголовное право и этика. – М., 1985.
33. Кобликов А.С. Юридическая этика. – М., 1999.
34. Кодекс честі працівника органів внутрішніх справ України // Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 січня 1996 року №18.
35. Кокорев Л.Д., Котов Д.П. Этика уголовного процесса. – Воронеж, 1993.
36. Кондратов В.А., Чичина Е.А. Этика. Эстетика. – Ростов н/Дону, 1998.
37. Конституція України. – К., 1996.
38. Кропоткин П.А. Этика. – М., 1991.
39. Ликас А.Л. Культура правосудия. – М., 1990.
40. Малахов В.П. Внутренняя связь морали и права – узловая проблема профессиональной этики юриста. – К., 1991.
41. Положення «Про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію».
42. Положення «Про наставництво в органах внутрішніх справ України», затверджене наказом МВС України 12 червня 1992 р., №367.
43. Положення «Про районну, районну у містах Києві та Севастополі державну адміністрації».
44. Полякова М.Ф. Этика руководителя органов прокуратуры. – М., 1989.
45. Пономарев И.Б. Конфликты в деятельности и общении работников внутренних дел. – К., 1990.
46. Присяга працівників органів внутрішніх справ України, затверджена постановою Кабінету Міністрів 28 грудня 1992 року, № 382.
47. Семітко А.П. Развитие правовой культуры как правовой прогресс. – Екатеринбург, 1996.
48. Сливка С.С. Основні аспекти прояву соціальної культури працівників міліції. – Львів, 1992.
49. Сливка С.С. Професійна етика працівника міліції. – Лівів, 1995.

50. С'єдін Б.Г. Єдність морального та естетичного в культурі поведінки співробітника ОВС. – К., 1990.
51. Федоренко Е.Г. Профессиональная этика. – К., 1983.
52. Чмиль Б.Ф. Нравственная сила личного примера руководителя и его влияние на морально-психологический климат коллектива. – К., 1984.
53. Чмиль Б.Ф. Служебный этикет работника милиции. – К., 1991.
54. Шепель В.М. Управленческая этика. – М., 1989.
55. Этикет и такт сотрудников милиции. Культура межличностного общения. – К., 1990.

КОДЕКС ЧЕСТІ**працівника органів внутрішніх справ України**

Громадянин України, який вирішив присвятити своє життя службі в органах внутрішніх справ, добровільно бере на себе обов'язок служити Закону, виконувати вимоги Присяги, додержуватися високоморальних норм поведінки. Працівник органів внутрішніх справ повинен постійно пам'ятати, що він є представником влади, і бути гідним довір'я народу.

При виконанні службових обов'язків та у повсякденному житті працівник органів внутрішніх справ повинен:

- бути вимогливим до себе, принциповим, правдивим, політично неупередженим у прийнятті рішень, виявляти ініціативу, твердість і рішучість у справі захисту інтересів суспільства, охорони прав і свободи громадян, постійно підвищувати свій професійний, інтелектуальний і культурний рівень, брати активну участь у громадському житті колективу;
- виховувати в собі почуття гордості за свою країну, її народ, його історію та культуру, поважати державну символіку, підпорядкувати свою професійну діяльність інтересам розбудови незалежної України, повсякденно стверджувати принципи законності, справедливості та гуманізму;
- з гордістю носити формений одяг працівника органів внутрішніх справ, стежити за охайністю свого зовнішнього вигляду, дотримуватись правил субординації;
- усвідомлювати свою особисту відповідальність за результати боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку, пам'ятати, що кожний нерозкритий злочин, бездушне ставлення до громадян та їх запитів підриває віру в силу Закону, принижує авторитет держави, органів внутрішніх справ;
- уважно та без упередження ставитись до громадян незалежно від їх соціального стану, освітнього рівня, расової чи релігійної приналежності, громадянства, політичних та інших переконань, віку, статі;
- при застосуванні сили керуватися гуманістичними принципами, пам'ятати про цінність людського життя;
- у стосунках з колегами додержуватися взаємоповаги, щирості, доброзичливості, товариської допомоги та вимогливості;
- своїми вчинками та поведінкою, способом життя стверджувати високі принципи безкорисливості, чесності та скромності у громадському та особистому

життя, нетерпимо ставитись до будь-яких аморальних прояві, активно боротися з цими явищами в колективах органів внутрішніх справ.

Наказ

Міністерства органів внутрішніх справ
України

11 січня 1996 року №18

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС**працівника органів внутрішніх справ України**

(схвалений колегією МВС України 5 жовтня 2000 року №7 км/8)

Працівники органів внутрішніх справ,

- усвідомлюючи основні завдання своєї діяльності у ствердженні верховенства права, захисті демократичних цінностей, прав і свобод людини і громадянина, підтримці спокою, законності та порядку в суспільстві, протидії злочинності, розкритті та об'єктивному розслідуванні злочинів;
- підтверджуючи відповідальність за сприяння розбудові незалежної України, здійсненню в ній соціальних та економічних реформ, зміцненню її міжнародного авторитету, і зокрема у сфері боротьби зі злочинністю;
- вбачаючи важливою умовою ефективності своєї діяльності встановлення і розвиток партнерських стосунків з населенням, його довіру та повагу до органів внутрішніх справ;
- будучи переконаним в тому, що суспільна довіра до органів внутрішніх справ першочергово пов'язана з гуманним ставленням до людини при повазі її прав і свобод;
- підтримуючи принципи, висловлені в Кодексі ООН щодо поведінки посадових осіб правоохоронних органів та в Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи стосовно Декларації про поліцію;
- враховуючи рекомендації Ради Європи щодо проекту Європейського Кодексу поліцейської етики, основи етичних норм працівників міліції (поліції) держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав;
- діючи в правовому просторі, визначеному Конституцією України, законами України, що регламентують діяльність органів внутрішніх справ, іншими чинними нормативними актами;
- виконуючи вимоги Присяги працівника органів внутрішніх справ України,

ЗОБОВ'ЯЗУЮТЬСЯ: керуватися у службовій діяльності і повсякденному житті та поведінці системою етичних норм:

1. Безперечно і неухильно поважати та захищати права і свободи людини і громадянина, несучи відповідальність перед державою і суспільством за життя і безпеку людей у ситуаціях, що вимагають втручання правоохоронців.

2. Виховувати в собі почуття гордості за свою країну, її народ, його історію та культуру, поважати державну символіку, підпорядкувати свою професійну діяльність інтересам розбудови незалежної України, повсякденно стверджувати принципи законності, справедливості та гуманізму.
3. У своїй роботі неухильно керуватися законодавством України. Виконувати норми Дисциплінарного Статуту.
4. При виконанні своїх функціональних обов'язків ставитися до громадян справедливо, уважно, доброзичливо, з почуттям поваги до людської гідності, не допускати при цьому жодних проявів дискримінації на ґрунті статті, раси, віку, релігії, національності, громадянства, соціального походження, освіти, матеріального стану, політичних та інших переконань.
5. Не допускати проявів жорстокого ставлення до людей, поважати їх природне право на життя, законні права на свободу думки, совісті, самовираження, збереження здоров'я, мирного зібрання, володіння майном тощо. Використовувати силу тільки як крайній захід для досягнення законної цілі.
6. Повсякчас бути готовим до надання людям допомоги і захисту в межах службових повноважень та виходячи із загальнолюдських морально-етичних позицій. При цьому суттєво важливим є врахування особливостей та потреб різних груп населення.
7. У службових та позаслужбових стосунках з людьми, в особистій поведінці бути зразком чесності, чемності, тактовності, зовнішньої охайності і внутрішньої дисциплінованості, культури спілкування, і зокрема, мовної.
8. Виявляти стійкість, принциповість, непримиренність у боротьбі зі злочинністю, мужність і сміливість, високу фізичну, вольову та інтелектуальну готовність до дій у складних нестандартних ситуаціях.
9. Критично ставитися до власних професійних якостей та поведінки. Постійно працювати над самовдосконаленням, підвищенням свого професійного та загальнокультурного рівня.
10. Стверджувати та відстоювати честь і гідність правоохоронця як посадової особи, уповноваженою державою і народом України, захищати законні права та інтереси громадян. Усіляко сприяти підвищенню авторитету органів внутрішніх справ серед населення.
11. У разі недотримання взятих зобов'язань, бути готовим понести відповідальність, передбачену законодавством України, іншими чинними

нормативними актами, що регламентують діяльність органів внутрішніх справ.

ГУРОС МВС України